

בששים סלעים. ותוהים על הסבר זה: ותני תנא [וכי שונה התנא] בדבריו מנה שהוא בן ארבעים סלעים, והרי סתם "מנה" הוא בן עשרים וחמישה סלעים? ומשיבים: אין [כך], גם כך נוהג התנא, והתנן [והרי כך שנינו במשנה]: חמת חדשה (נאד נוזלים העשוי מעור חדש), ואי אפשר לתת בתוכה נוזלים שישתמרו בתוכה. אף על פי שהיא מקבלת (יכולה לקבל ולשמר בתוכה) דברים ששיעורם הוא כרמונים, שאין אלה נופלים החוצה מבעד לחלקים הפתוחים שבחמת – מכל מקום הריהי טהורה, שאין היא מקבלת טומאה ככלי, כיון שעדיין לא נגמרה מלאכתה. ואולם אם כבר תפרה לחמת זו, והעמידה על תיקונה, ולאחר מכן נקרעה – שיעורה להיחשב כדבר שאינו כלי, ולצאת בכך מידי טומאה, הוא כשהקרע במידה כזו שמוציא רמונים הנמצאים בתוך החמת. ר' אליעזר בן יעקב אומר שעל מנת שתיחשב החמת שנקרעה כמי שאינה עוד כלי, צריך שיהא נקב הקריעה כשיעורן של פקעיות (קבוצת חוטים) של שתי, שמשקלן של אלה הוא אחת מארבע (רביעית) של מנה, כשמדובר במנה בן ארבעים סלעים. הרי איפוא שיש בדברי המשנה "מנה" שהיא בן ארבעים סלעים דווקא.

א "וכמה נותן לו" כו'. תנא: לא שילבננו ויתננו לו, אלא שילבננו כהן ועמוד על חמש סלעים.

ב כדי לעשות בגד קטן. מנהני מילי? אמר רבי יהושע בן לוי: באמר קרא "לעמד לשרת" – דבר שהוא ראוי לשירות, מאי ניהו – אבנט. – אימא מעיל! – תפשת מרובה – לא תפשת, תפשת מועט – תפשת. – ואימא כיפה של צמר! – כיפה של צמר היתה מונחת בראש כהן גדול, ועליה ציץ נתון, לקיים מה שאמר "ושמת אתו על פתיל תכלת"!

– אמר קרא: "הוא ובניו" – דבר השנה לאהרן ולבניו. – אבנט נמי לא שוי! הניחא למאן דאמר "אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו של כהן הדיוט – שפיר,

ועוד אמרו שיהא הצמר הניתן לכהן שיעור זה כשהצמר כבר מלוכלך (מכוסב ומנוקה מלכלוכים שבצמר), ולא כשהוא מלוכלך ("צוא"). ובפירוש הדברים הללו תנא (שונה החכם: כי לא התכוונו לומר בכך שילבננו הבעלים את הצמר, ויתננו לו לכהן בשיעור זה של סלעים. אלא הכוונה היא שיתן הבעלים לכהן צמר בשיעור כזה, שכאשר ילבננו הכהן ואז הצמר יעמוד על שיעור חמש סלעים.

ב ועוד אמרו במשנתנו כי שיעור זה של הצמר הניתן לכהן הריהו כדי השיעור הנדרש לעשות ממנו בגד קטן. ושואלים: מנהני מילי [מנין הדברים הללו]. שכן הוא שיעור הצמר הניתן לכהן? אמר ר' יהושע בן לוי: שכן אמר קרא [הכתוב] בתחילה במצות נתינת ראשית הגז "וראשית גז צאנך נתן לו" (דברים יח, ד), ומיד לאחר מכן נאמר "כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת בשם ה' הוא ובניו כל הימים". ולמדים אנו מן המלים "לעמוד לשרת" – שתהא הנתינה כדי עשיית דבר שהוא ראוי לשירות, מאי ניהו [מה הוא] דבר זה? אבנט שבבגדי כהונה, שכדי לעשותו נדרש צמר בשיעור חמש סלעים. ומקשים: מנין לנו שדי בנתינת צמר בשיעור לעשיית אבנט, ואולי אימא [אמר] שהכוונה היא לצמר שיש בו לעשיית מעיל שבבגדי כהונה, שהוא שיעור הרבה יותר גדול! ומשיבים: כלל הוא שיש לאחוז בדרשת הכתובים לענין המועט יותר, שכן אם תפשת (לקחת) ללמוד את המרובה, שיהא זה שיעור גדול ביותר – לא תפשת (לקחת לקיחה גמורה), שכן אפשר לשאול שמא הכוונה דווקא לשיעור המועט יותר. ואולם כאשר תפשת (לקחת) ללמוד לענין המועט – אכן תפשת (לקחת) בכך. שהרי ברור לכל הוא שהתקיימה המצוה גם בשיעור זה (שיעור זה הוא בכלל השיעור הגדול יותר). ושואלים באופן אחר: מנין לנו שהכוונה לצמר שיש בו שיעור לעשיית אבנט שבבגדי כהנים, ואימא [ושמא

תאמר] שהכוונה לצמר בשיעור קטן יותר מזה שעושים ממנו אבנט, שהוא כדי לעשות כיפה של צמר היתה מונחת בראש הכהן הגדול! ותניא [נשכן שנויה ברייתא]: כיפה של צמר היתה מונחת בראש הכהן הגדול, ועליה היה הציץ נתון, שנוהגים כן בהנחת הציץ כדי לקיים מה שנאמר בציץ: "ושמת אתו על פתיל תכלת" (שמות כח, לו)! ומשיבים: אין לומר כן, כי אמר קרא [הכתוב]: בענין נתינת ראשית הגז לכהן "כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת בשם ה' הוא ובניו כל הימים", ולמדים אנו מן הכתוב "הוא ובניו" – שתהא זו נתינה לצורך עשיית דבר שירות במקדש, בדבר השנה לאהרן ולבניו, הן לכהן הגדול ("אהרן") והן לכהן הדיוט ("ולבניו"). והוא האבנט. והרי האבנט נמי לא שוי [גם כן אינו שווה] לכל הכהנים, לכהן גדול ולכהן הדיוט. שאכן הניחא [זה נוח] לשיטתו של מאן דאמר [מי שאומר] כי אבנטו של כהן גדול בעבודת יום הכיפורים (שהיה של פשתן ולא של צמר) לא זהו כאבנטו של כהן הדיוט וכהן גדול (כשאר ימות השנה) שהיה משל כלאיים, צמר ופשתים. ואולם בכל ימות השנה שווים היו כל הכהנים ובכללם הכהן הגדול, באבנט – שפיר [פה] נדרש הכתוב בנתינת צמר ראשית הגז שתהא זו לדבר העשוי לכל הכהנים, שהוא אבנט זה.

עיונים
מנהני מילי אמר ר' יהושע בן לוי אמר קרא לעמוד לשרת בדף הקודם (קל"א). הובאו דברים אלה של ר' יהושע בן לוי ללמד שמצות תורה בראשית הגז אמורה דווקא בכבשים (שמהם בא הצמר לבגדים שמשרת בהם הכהן). ואילו כאן, שהם מקור דברי ר' יהושע בן לוי, הובא עיקרה של הדרשה לענין שיעור הנתינה. וכתבו אחרונים בהסבר שאלת המגרא כאן, לאחר שכבר הובאו דברי ר' יהושע בן לוי לעיל, שכן מן האמור לעיל אין אנו למדים אלא שראשית הגז הוא דבר שיש בו כדי נתינה, ואולם עדיין היה מקום לומר שיהא די בנתינה שיש בה שווה פרוטה, אבל שתהא זו נתינה בשיעור שיש בה לעשות בגד קטן, מנין לנו (יש"ב). מאי ניהו אבנט עיקרו של האבנט הריהו חגורה הנחגרת מעל הכתונת בבגדי הכהונה, והכהן כורך את האבנט סביב גופו כמה פעמים, עד שגומר וקושרו (רמב"ם הלכות כלי המקדש והעבודים בו פ"ה ה"א). ויש אומרים שהיו קצות האבנט משתלשלות ויורדות עד קרסוליו (קדמוניות היהודים ספר ג פרק ז). שכן אורך האבנט היה שלושים ושתים אמה (ירושלמי יומא פ"ז ה"ג) ורוחבו שלוש אצבעות (רמב"ם שם ה"ט), והיה חלול מתוכו (ויק"ר פ"י). האבנט היה עשוי מארבעה מינים שכל אחד מהם חוטו שזור מששה (יומא ע"ב, ורש"י שם), והיה האבנט (של הכהן הגדול) מעשה רוקם (שמות כח, לו), וחלקו הדעות בענין זה באשר לאבנטם של הכהנים ההדיוטות, שיש אומרים שלא היה עשוי מעשה רוקם (רמב"ם שם ה"ב, חינוך). ויש האומרים שאף זה היה עשוי מעשה רוקם (סמי"ג, רמב"ן). וחלון מיוחד היה בבית המקדש בלשכת הבגדים, ששימש לצורך הנחת האבנטים בו, והיה כתוב עליו "אבנט". אימא מעיל כתבו אחרונים כי התשובה לשאלה זו (תפשת מרובה לא תפשת) לא באה אלא כהסבר שלב זה של מהלך הסוגיה. ואולם למסקנת הסוגיה כי מן הכתוב "לעמוד לשרת" למדים אנו כי ראשית הגז צריכה להיות נתינה שיש בה לעשות דבר השווה לכל הכהנים, מעתה התשובה לשאלה שאולי כוונת הכתוב למעיל הינה שונה: שאין כוונת הכתוב למעיל, שהרי אין המעיל שווה בכל הכהנים, שאין הוא נוהג אלא בכהן גדול בלבד (לב אריה).

אורח ההלכה
אבנטו של כהן גדול... זהו אבנטו של כהן הדיוט אבנטו של כהן גדול מעשה רוקם הוא (ראה משלי"מ), והוא דומה במעשיו לאבנט כהן הדיוט. (רמב"ם ספר עבודה הלכות כלי המקדש והעבודים בר פ"ח ה"ב).

מסורת הש"ס
א. תוספתא כלים (בי"מ) פ"ו, ו. ב. ילקוט תורה תתק"ו. ג. ר"ה ד"ב, סוכה ה"א. ו.ב. חגיגה י"ז, א. ירושלמי יומא פ"ב הי"ד, תוי"כ טו, כה. ילקוט תורה תתקס"ח. ד. ילקוט תורה שפ"ב. תתק"ו. ה. יומא ו"א, יב"א, כ"ג, ס"א, ב. תמיד כ"ב, תוי"כ ו"ג, ילקוט תורה שפ"ד. תפ"ג. תתק"ו.

גרסות
ותני תנא מנה בן יש בכתי"י: ותני תנא בן. בן ארבעים סלעים בכתי"י: בן ארבעים.

תפרה ונקרעה שיעורה כמוציא רמונים... כפקעיות בכתי"י: נקרעה שיעורה כמוציא רימן... כפקעיות.

אליעזר בן יעקב יש בכתי"י: אחת מארבע ובתוספתא: מארבע מנה שהוא ארבעים בסלע.

אלא שילבננו כהן ועמוד בכתי"י: אלא כל שילבנו כהן ועמד ויש בכתי"י: אלא כל שאלו ילבנו כהן ועמוד וכן: אלא כל אם ליבנו כהן יועמד.

לעשות בגד קטן בכתי"י: לעשות ממנו בגד קטן.

אמר קרא לעמוד לשרת בכתי"י: דא"ק לעמוד לשרת בשם ה'.

דבר שהוא ראוי לשירות יש בכתי"י: דברים הראויין לשירות וכן: דבר הראוי לשירות.

תפשת בכתי"י: תפסת ובתי"כ: תפשתה.

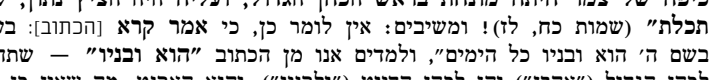
לאהרן ולבניו אבנט נמי לא שוי בכתי"י: באהרן ובניו אבנט נמי הא לא שוה.

כהן הדיוט שפיר בכתי"י: כהן הדיוט.

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפתי העתיקה feltin – כובע של לבד.**

חמת
החמת היא הנאד, שק העשוי מעור ומשמש לרוב לאחסנת נוזלים שונים, כמים ויין. העור היה נתפר באופן שייקשר היטב צד אל צד (למנוע לחלול של הנוזלים החוצה). בראש החמת השאירו פתח אותו היו קושרים ופתחוהו לפי הצורך.

פקעיות של שתי
מלאכת האריגה הייתה נעשית על ידי חוטי השתי, שהם פחות או יותר קבועים בגול (במקרים מסויימים עשויים חלק מחוטים אלה להתרומם, אבל בעיקרם קבועים הם), והם היוצרים את התשתית של האריג, וחוט הערב היה עובר בצורות שונות בין חוטי השתי. כיון שחוטי השתי הם המחזיקים את מסכת האריג צריכים היו להיות חזקים בהרבה מחוטי הערב, אך לעיתים קרובות היו דקים מהם בהרבה. אכן נראה כי קבוצת החוטים שנועדה לשמש כחוטי השתי ("פקעיות של צמר") היתה בעלת גודל קבוע ומוגדר, וגודלה שימש לתיאור גודל מסויים.

כיפה של צמר... ועליה ציץ

***למושי"ל מן הצרפתי העתיקה lemoisel – פקעיות של חוט.**

****פלטרי"וי (צ"ל: פילטרי"וי), מן הצרפ**

אלא למאן דאמר — אננטו של כהן גדול ציוס הכפורים כשר הוא צהדיוט, כל השנה דכי כתיב "אננטו" צלללס גבי פרשת צגדי כהונה — צכהן גדול הוא דכתיב. אכל צכהן הדיוט — כולו של צון, אס כן לא משכחת אמר צאננט של הדיוט, ואמאי משערת ראשית הגז צאננט, הא לא שוין צה אהרן וצניו, שהלמנר אינו ראוי לשירות הדיוט? שם אבנט — אף על גז דאין למר צשירות הדיוטות, הכי ראוי לשירות כהן גדול. ואי משום "הוא וצניו" — הכי קאמר: דצרים הראויין לצננט, שהרי אבנט נוהגת צו וצניו. מוכר לו שחופות כו' — הא אוקימנא ענה טובה קא משמע לן: דאף על גז ששייר לעלמו מן הטוב, יקנה מן הלוקח ממין הרעות אחד מששים ויתן לו. גזו ומכר ראשונה — ראשונה היה מוכר לאחר גיזתה מיד, קודם צזירף חמש גזין. חייב — צראשית הגז, ד"גז לאנך" אמר רחמנא, והא איכא — דצשעת גיזה כל אחת הימה שלו. בעידנא דקא מלי שיעורא — דחמש לאן, שעל ידי גיזה החמישית הוא מתחייב צארבעה ראשונות, והיהא שעתא לא הוה מלאן שלו. נתן הלוקח צאנו של גוי — אפילו עד שלא גזזה, וגזזה — פטור הלוקח, דלאו לאנו הוא. הא צאנו לגזוז — שמכר לו גוף האלף, זה קנה לו הגוף עד גזוז. חייב — ד"לאנך" קרינא ציה. כל הדא וחדא בחר גיזה נפק מרשותיה — וקמני: חייב — אלמא, צחר שעת גיזה דכל חדא אולינן. כל שלשים יום — לאו דוקא, אלא שיהו כל הגופים קנויין לו עד משלוס כל הגיזים. בחר מוכר אזלינן — למיתב אכולהו. קלחי אילן — אילנות ענמן לקח עם פירותיהן. להכי נקט לשון "קלחי" — שאין שדה זו שדה אילן, אלא שדה לנן, וגדלו צה שנים או שלשה אילנות ומכרן. גותן — לוקח פאה מכל אילן ואילן, כדכתיב (דברים כד) "לא תפאר אחריך". ואין אחד מהס פטור את חברו — הואיל ואין השדה שלו. שאס הימה שדה שלו, היה נתן מאחד על כולן. אימתי בזמן שלא שייר בעל השדה — שוס אילן צשדה לעלמו. אבל שייר — אחד לעלמו — רמיא כולה חיובו עליה, ונותן פאה צקרקע צורעים לעינים, ופוטר את כל האילנות. אלמא, היכא דאיכא שיעורא — כולה חיובא רמיא עליה. דאי לאו עליה רמיא, היכי פטר צפאה דידיה אילנות של אחרים? והוא שהתחיל בעל

אֶלְא לְמַאן דְּאָמַר זֶהוּ אֲבָנָטוּ שֶׁל כַּהֵן הַדְּיוֹט מֵאֵי אֵיכָא לְמִימַר? — שֶׁם אֲבָנָט בְּעוֹלָם.

ג "לא הספיק ליתנו" וכו'. איתמר, גזו ומכר ראשונה. רב חסדא אמר: חייב, רבי נתן בר הושעיא אמר: פטור. רב חסדא אמר חייב — דהא גזו. רבי נתן בר הושעיא אמר פטור — בעידנא דקא מלא שיעורא, בעינן "צאנך" — וליכא! הנין: הלוקח גז צאנו של גוי — פטור מראשית הגז, הא צאנו לגזוז — חייב, אמאי? כל חד וחד בחר גיזה נפקא לה מרשותיה! תרגמא רב חסדא אליכא דרבי נתן בר הושעיא: כגון שהקנן לו כל שלשים יום.

ד "הלוקח גז צאנו של חברו" כו'. מאן תנא דהיכא דאיכא שיעורא גבי מוכר — בחר מוכר אזלינן? אמר רב חסדא: רבי יהודה היא, דתנן: 'המוכר קלחי אילן בתוך שדהו — נותן פאה לכל אחד ואחד. אמר רבי יהודה: אימתי — בזמן שלא שייר בעל השדה, אבל שייר בעל השדה — נותן פאה על הכל. אמר ליה רבא: והא מר הוא דאמר, 'והוא שהתחיל בעל השדה לקצור! וכי תימא הכי נמי והוא שהתחיל לגזוז, בשלמא התם "ובקצרכם את קציר ארצכם" פתיב — מעידנא דאתחיל לקצור מיחייב בכוליה עדריה! — אלא אמר רבא: האי תנא הוא, דתנן: 'אמר לו "מכור לי בני מעיה של פרה זו", והיה בהן מתנות — נותנן לפהן, ואין מנכה לו מן הדמים. לקח ממנו במשקל — נותנן לפהן ומנכה לו מן הדמים,

הבית לקצור — הזרעים קודם מכירת האילנות, דמהיהא שעתא מייחייב צפאה, ופאה דידיה דהיהא שעתא חוץ למפטר כולה שדה. ומיהו כי לא שייר מדי — אסתלק מדין פירות אילנות, ואין פאה זרעים פוטרין. וכי שייר, דאכתי שייר צפירות אילנות — לא נפק מחיובא קמא, והוה ליה כדמעיקרא. ובקצרכם — משמע: ממחלת קצירה. לא מיחייב בכוליה עדריה — דלא כתיב "גזוזכס", אלא "גז לאכס" — לאחר שקרא גז לאן. אלא אמר רבא — טעמא דמתניתין: משום דאין אדם רשאי להפקיע ממונו מיד מלוה, ולמכור גיזו כדי שיהא גז של אחד ולאן של אחד לפוטרו, דלא קרינא ציה "גז לאנך". אלא כי קא מוצין, לא קמוצין ממנו דכהן. הילכך, כי שייר מדי — איכא למימר: מדלא פריש מוכר ללוקח "חון ממתנותיו של כהן", ודאי הכל מכר לו, ושייר אללו את מתן הכהן, ואמר לוקח למוכר: מתנה דכהן גנך היא

אלא לשיטתו של מאן דאמר [מי שאומר] כי אבנטו של כהן הגדול ביום הכיפורים (שהיה עשוי פשתים) זהו אבנטו של כהן הדיוט שאף הוא עשוי פשתים. ואילו האבנט שיש בו צמר (ופשתים) הוא אבנטו של כהן הגדול כל ימות השנה, מאי איכא למימר [מה יש לומר]. שהרי צמר בשיעור עשיית אבנט, אינו משמש לדבר שהוא שווה לכל הכהנים? ומשיבים: אכן כן, ואולם מכל מקום שם אבנט בעולם (ככלל) הריהו נוהג הן אצל כהן הגדול ("אהרן"), והן אצל כלל הכהנים ("ובניו"). מה שאין כן בכיפה של צמר שאינה נוהגת אלא בכהן הגדול בלבד, ולכך עדיף הוא הלימוד כפי שהצענו, שיהא שיעור הנתינה כדי עשיית אבנט.

ה עוד שנינו במשנתנו שאם לא הספיק ליתנו את ראשית גיזת צאנו לכהן עד שצבעו, הריהו פטור מליתנו עוד. ואם לבנו ולא צבעו, הריהו חייב. והקונה את גיזת צאנו של הגוי פטור מנתינת ראשית הגז. ובענין זה של הקונה גיזת צאנו של הגוי מביאים, איתמר [נאמר] שנחלקו חכמים בדינו של זה שיש לו חמש רחלות, ואולם לאחר שגזו אחת, עמד ומכר את הראשונה שנגזזה, וכן עשה בשאר כבשותיו, כך שלבסוף היו בידי גיותיהן של חמש כבשות, ואולם אין לו את הכבשות עצמן. רב חסדא אמר שהריהו חייב בנתינת ראשית הגז, ואילו ר' נתן בר הושעיא אמר שהריהו פטור מן הנתינה. ומסבירים את דעותיהם: רב חסדא אמר שהריהו חייב — דהא [שהרי] גזו חמש כבשות, ובשעה שנגזזו כל אחת מהכבשות הללו היתה זו כבשה שלו, והרי זה איפוא בכלל "גז צאנך". ואילו ר' נתן בר הושעיא אמר שהריהו פטור — כי בעידנא דקא מלא שיעורא [בזמן שמתמלא השיעור הראוי] לחיוב נתינת ראשית הגז, שהוא גיזת חמש רחלות, בעינן [צריכים אנו] שיהיו הרחלות בגדר "צאנך", ששייכות לו. ובמקרה זה ליכא [אין כאן] קיומו של תנאי זה. ומקשים על דברי ר' נתן בר הושעיא: תנן [שנינו במשנתנו] שהלוקח (הקונה) את גז צאנו של גוי, פטור מראשית הגז, שכן הצאן בשעה שנגזז לא היה שייך לו. ונדייק: הא [הרי נלמד מכאן שאם קנה מידי הגוי את צאנו לגזוז, שהקנה לו הגוי את גוף הצאן עד לאחר שייגזו — הקונה חייב בנתינת ראשית הגז, שהרי זה בכלל "צאנך". ואולם על כך יש להקשות לשיטת ר' נתן בר הושעיא: אמאי [מדוע] הוא חייב באופן מכירה זה, והרי כל חד וחד בחר בראשית מן הכבשות, לאזורן] הגיזה הריהו נפקא [יוצאת] לה מרשותיה [מרשותן]. ושבה לרשות המוכר הגוי, ומעתה לאחר שסיים לגזוז את חמש הכבשות, לא היו לו כבשות, ואין מתקיים בכך "צאנך"! תרגמא [הסביר] רב חסדא אליבא [לפי שיטתן] של ר' נתן בר הושעיא: מדובר כגון שהגוי הקנן לו לישראלית את הכבשים הללו לפרק זמן של כל שלשים יום של עת הגיזיה, והריהו שלו אף לאחר שנגזזו, ולכך הריהו חייב בנתינת ראשית הגז, שכן התקיים התנאי של "צאנך".

ו עוד שנינו במשנתנו שהלוקח גז צאנו של חברו, אם שייר המוכר לעצמו מעט מצאנו — המוכר חייב לתת את ראשית הגז מחלקו על כל הגיזה. ואם אצל המוכר, בענין המתנות בחר [אחר] המוכר אזלינן [אנו הולכים] ולא אחר הלוקח? אמר רב חסדא: שייר ר' יהודה היא, דתנן [שכן שנינו במשנה] בדינו של המוכר את שדה תבואתו, והיו אף קלחי אילן בתוך שדהו (שמכר את העצים בלבד, על מנת שהקונה יוכל לעקור אותם ולטעת אותם בתוך שדהו, והיו העצים הללו טעונים בפירות) — הקונה נותן פאה לכל אחד ואחד מן העצים שקנה. שכיון שאין הקרקע שלו, אין העצים מצטרפים לנתינת פאה אחת. אמר ר' יהודה: אימתי נותן הקונה פאה? בזמן שלא שייר בעל השדה עצים לעצמו — בעל השדה נותן פאה על הכל, על כל העצים שהיו שם. הרי ששיטת ר' יהודה היא שבמקום ששייר המוכר לעצמו, הולכים אחריו לענין חיוב הנתינה, וכן הוא בדין ראשית הגז. אמר ליה [ל] רבא לרב חסדא: והא מר [והרי אדוני] הוא זה שאמר בהסבר דעתו של ר' יהודה: רדין זה שהפאה שנותן בעל השדה פוטרת את כל העצים הוא רק כשהתחיל בעל השדה לקצור (ללקט) את הפירות קודם שמכר את העצים, שכיון שכבר חל עליו חיוב נתינת הפאה, הריהו נותן פאה מהעצים ששייר לעצמו על כל העצים שבשדה. ואולם אם בעל השדה לא התחיל ללקט פירות קודם המכירה — אף ששייר לעצמו מן העצים, חייב הקונה לתת פאה מהעצים שקנה. והרי זה איפוא שלא כדין ראשית הגז, שאין החיוב חל אלא לאחר שכבר מכר המוכר את צאנו! וכי תימא הכי נמי [ואם תאמר כי כך גם כן] במשנתנו מדובר והוא שהתחיל לגזוז — אין לומר כן, כי בשלמא התם [נניח שם, בפאה] "ובקצרכם את קציר ארצכם" (ויקרא יט, ט) כתיב [נאמר]. והרי זה לומר כי מעידנא דאתחיל [מזמן שהתחיל] לקצור מיחייב בכולה [מתחייב בכל] השדה, אלא הכא [כאן, בדין ראשית הגז] מעידנא דאתחיל למיגז, לא מיחייב בכוליה עדריה [מזמן שהתחיל לגזוז, אינו מתחייב בכל עדרו]! אלא אמר רבא: דברי משנתנו הריהם כשיטת האי תנא [תנא זה] הוא, דתנן [שכן שנינו במשנה במסכתנו בפרק הקודם] לענין מתנות כהונה, שאם אמר לו הקונה למוכר "מכור לי בני מעיה של פרה זו", והיה בהן בתוך המעיים מתנות כהונה (הקיבה) — הקונה נותן לכהן, ואין הוא מנכה (מפחית) לו למוכר בשל כך מן הדמים שהתחייב לשלם על בני המעיים שקנה. ואולם אם לקח (קנה) ממנו את בני המעיים במשקל — הרי הוא אמנם נותן לכהן, ואולם מנכה לו מן הדמים,

עיונים

גזו ומכר ראשונה כתב הרשב"א כי יש להכריע הלכה כרב חסדא המחייב באופן זה, ולא כר' נתן בר הושעיא, שכן מורה מהלך הסוגיה. אכן הוסיפו כי בחוצה לארץ הלכה כר' נתן בר הושעיא משום שכלל הוא כי כל המיקל בארץ — הלכה כמותו בחוצה לארץ. אכן עתה כבר פשט המנהג בדעת ר' אלעאי שאין דין ראשית הגז נוהג בחוצה לארץ כלל. המוכר קלחי אילן נחלקו המפרשים בפירוש הלשון "קלחי אילן". יש שאמרו שהכוונה היא לשרשי צמחים החייבים בפאה, ואין הם אילנות (רמב"ם פיהמ"ש פאה). ויש שפירשו שהכוונה היא לשדה תבואה (ולכך אחז התנא בלשון "קלחי" הראויה לתבואה וירק). שהיו בה מקצת אילנות ("שנים שלשה אילנות") ומכר בעל השדה את האילנות הללו לקונה (על מנת שיעקרו ויטע אותם בתוך השדה שלו). ולכך הקונה צריך לתת פאה מכל עץ ועץ שקנה (שכן חלה חובה זו אף בעץ, כנאמר "כי תחבוט ויתך לא תפאר אחרוך לגר ליתום ולאומה יהיו". דברים כד, כ), ואין אחד פוטר את האחרים — שכן אין השדה עצמה שלו (רש"י).

יש שהעמידו את דברי המשנה באדם המוכר חלקים משדהו לאנשים שונים, שכל אחד מהם חייב לתת פאה מחלקו. ואם התחיל בעל השדה לקצור, ומכר מקצת ושייר מקצת — בעל השדה נותן פאה הראויה לכל, שכיון שהתחיל לקצור נתיחייב בכל. ואם מכר תחילה — מפריש הקונה על מה שקנה, ובעל השדה על מה ששייר. כנאם קמא, וכר' יהודה שאינו חלוק על כל מה שקנה, ובעל השדה התחייב על מה ששייר לעצמו (רמב"ם הלכות מתנות

- 1. פאה פ"ג מ"ח.
- 2. ירושלמי פאה פ"ג ה"ח.
- 3. ירושלמי פאה פ"א ה"א.
- 4. ב"ק קטו, א. חולין קלא, א. קלב, א.

גרסות

- ומכר ראשונה בכת"י: ומכר ראשונה ראשונה לגוי.
- רבי נתן בר הושעיא בכת"י: רב נתן בר הושעיא.
- כל חד וחד בחר גיזה בכת"י: כל חדא וחדא בחר דגזזה.
- הלוקח גז בכת"י: לקח גז.
- תנא דהיכא דאיכא בכת"י: תנא דאיתיה.
- השדה נותן בכת"י: השדה הוא נתן.
- מעידנא דאתחיל לקצור מחייב בכולה בכת"י: בעידנא דאתחיל מיקצר איתחייב ליה בכוליה.
- מעידנא דאתחיל למיגז לא מיחייב בכת"י: בעידנא דאתחיל מי מיחייב.

וכי לא שייך חייב הלוקח, ולא משום דחייב המנחה עליה, דלאו "לאנך" הוא. אלא משום דזה לא מכר לו חלקו של כהן. נותנו — לוקח לכהן, ואין הטבח מנכה לו כלום לפי שלא מכר לו את המתנות מסתמא. לקח הימנו במשקל — דהשתא ודאי זבין ליה. מנכה לו מן הדמים — משנשתטה זכו הכהנים צמתנותיהן, והדין על הטבח. וגבי ראשית הגז ודאי אס פירש לו "הכל אני מוכר לך" — אין כאן לכהן כלום על זה. הואיל ועד שלא נגזזה נמכרה — לא חל עליה חובת ראשית הגז, דלא קרינא ביה "גז לאנך". וטעמא דמתניתין: משום דלא זבניה. ולטעמיה דרב חסדא, אפילו פריש ליה — יהיב ליה, ולא מילתא היא. הדרן עלך ראשית הגז

אלמא [מכאן] שמתנות של כהן לא מזבין אינשי [אין אדם מוכר], כלומר, אינו יכול למכור, הכא נמי [כאן] גס [גם] מתנות של כהן לא מזבין אינשי [אין אדם יכול למכור]. הלכך [על כן]: אם שייך המוכר — הרי המוכר חייב, דאמר ליה [שאמר לו] הלוקח: מתנה של כהן גבך [אצלך] היא, אבל אם לא שייך שום דבר לעצמו — לוקח חייב, דאמר ליה [שאמר לו] המוכר: מתנה של כהן לא זבני [מכרת] לך, אלא אתה צריך להפריש אותם משלך.

אלמא — מתנות דכהן לא מזבין אינשי, הקא נמי — מתנות דכהן לא מזבין אינשי. הלכך: שייך המוכר — מוכר חייב, דאמר ליה לוקח: מתנה דכהן גבך היא. לא שייך — לוקח חייב, דאמר ליה מוכר: מתנה דכהן לא זבני לך. הדרן עלך ראשית הגז

תוספות

אלמא מתנות דכהן לא מזבני אינשי — פירוש "לא מזבני": כמו לא זבני. דכי היכי דכשלקח ממנו במשקל, מנכה לו, משום דכשאמר ליה "מכור לי ליטרא בשר" לא רצה לקנות מתנות — הכי נמי מתניתין שייך אצל מוכר, הוי כלוקח הימנו במשקל, ולא זבין מתנה דכהן. אבל בשלא שייך כלום — לא שייך לומר לא זבין, שהרי קנה הכל. ומיהו הא דקאמר "דאמר ליה מוכר מתנה דכהן לא זבני לך" לא אתי שפיר. הדרן עלך ראשית הגז

גרסות

הכא נמי מתנות דכהן לא מזבין אינשי הלכך יש כתיי שמלים אלה חסרות בהם. הלכך שייך המוכר בכת"מ: שייך המוכר. מתנה דכהן גבך בכת"מ: מתנות דכהן גבך.

מסורת הש"ס

- תוספתא חולין פ"י, ט. חולין קלט, ב. ילקי"ש תורה תתקל.
- ספרי דברים פכ"ב, ו פי רכז.
- מדרש תנאים דברים פכ"ב, ו. ספרי שם פי רכח.
- ברכות כב,א. חולין קלא,א–ב. ירושלמי ברכות פ"ג ה"ד. מדרש תנאים דברים פ"ח, ד.

גרסות

משילוח הקז בכתי"מ: **מבשילוח הקז**.

ובשאינו מזומן בכתי"מ: **ובשאינו מזומן** ויש בכתי"מ: **ושאינו מזומן** וכן: **ושלא במזומן**.

אינו נוהג אלא בעוף ואינו נוהג אלא יש בכתי"מ: **אינו נוהג אלא**.

איזהו שאינו יש בכתי"מ: **ואיזהו שאינו**.

שקננו יש בכתי"מ: **שקיננו**.

אבל אם קננו בכתי"מ: **אם קננו** ויש בכתי"מ: **קננו**.

וכן יוני הרדסיות פטור משילוח בכתי"מ: **כגון יוני הרדסיות פטור משלח**.

הרדסיות יש במשניות כתי"מ: **דורסיות** ויש בכתי"מ: **הדורסות** וכן יש: **דרוסיות** וכן: **רודסיות** וברשי"י כתי"מ: **קרדיסאות**.

עוף טמא פטור משלח יש כתי"מ שחטורות בהם מלים אלה.

אליעזר יש בכתי"מ: **אליעזר** ובמשניות כתי"מ: **ליעזר**.

לבד מראשית... מאותו... מגיד בכתי"מ: **לבר מראשית... מאותו... מגיד**.

ראשית הגז אינו נוהג יש בכתי"מ: **אין ראשית הגז נוהג**.

בפני הבית ושלא בפני הבית יש בכתי"מ: **בפני הבית**.

לשון

פרדס

המלה נמצאת כבר במקרא (שה"ר ד, יג) ככינוי למטע רימונים, ובלשון חז"ל משמעה מטע של אילנות פרי מסוגים שונים, ופעמים משמש כן שבאים אליו לנוח ולהשתעשע בו.

העולם

יוני הרדסיות

רוב היונים שגדלו בארץ ישראל בזמן המשנה והתלמוד היו מבויתות רק למחצה. יונים אלה שלעיתים לא היו אלא יוני בר שלמדו לחיות בחברת בני אדם, היו מקננות במקומות שבנו אנשים לצורכן והיו מוגנות על ידי הבעלים, אבל פרטנות לא היתה על הבעלים, כי יונים אלה שוטטו ומצאו לחן מזון לעצמן. רק זן מיוחד של יונים שבית רק בזמן מאוחר יחסית, היו יוניבית גמורות, שכל הטיפול בהן כמו גם הספקת מזונותיהן מוטל על הבעלים, ויונים אלה קרויות "יוני הרדסיות".

ביחס למקור המלה נחלקו הדעות כבר בגמרא (חולין קלט,ב) שיש סבורים שהן קרויות על שם המלך הרודוס (וכפי הקריאה המקורית של השם Herodes) שהוא הביא זן יונים מבוית זה. אפשרות אחרת היא שהן קרויות על שם מקומן – שמוצאן מן האי רודוס ונקראות על שמו.

קורא

הקורא (Ammoperdix) הוא עוף קרקע מדברי ממשפחת הפסיוניים, ומסדרת התרנגוליים. בארץ ישראל הוא מצוי באזור בקעת הירדן וים המלח. מן העופות הנזכרים במקרא, ומשום שהיה מוכר לכול שימש כמשל לכמה וכמה עניינים.

א משנה דין שילוח הקז האמור בתורה נוהג בין בארץ ובין בחוץ לארץ. וכמו כן נוהג דין זה בין בפני הבית (בזמן שבית המקדש קיים) ובין שלא בפני הבית (בזמן ששילוח הקז הוא לא בפני הבית). ואולם נוהג דין זה בעופות המוקדשין. ומציינים: יש

ילוח הקז נוהג בארץ ובחוץ לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשין.

חומר בכסוי הדם משילוח הקז,

שפסוי הדם נוהג בחיה ועוף, במזומן ובשאינו מזומן,

ושילוח הקז אינו נוהג אלא בעוף, ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן.

איזהו שאינו מזומן? כל עופות, ואפילו אלה שהם עופות ביתיים כגון אווזין ותרנגולים שברחו מן הבית וקננו בפרדס, שנחשב כמי שאינו מזומן,

שכן יכול הוא לפרוח משם. אבל אם קננו בבית, וכן יוני הרדסיות (סוג יונים הגדל בבתי אדם) – הרי אלה נחשבים כמזומנים, ולפיכך הריהו פטור משילוח האם. וכן אם היה זה עוף טמא – הוא פטור משלח

את האם. ואף אם היה זה עוף טמא הרובץ על ביצי עוף טהור, וכן עוף טהור הרובץ על ביצי עוף טמא – פטור משלח את האם. סוג העוף הנקרא קורא, שדרכו של הזכר שגם הוא דוגר על הביצים, כדרכה של הנקבה – ר' אליעזר מחייב לשלח את הקורא הזכר, וחכמים פוטרין.

ב גמרא שנינו במשנתנו וכן בכמה פרקים קודמים ביטויים זהים בדינים אלה שהם נוהגים בכלם, "בארץ ובחוץ לארץ"; "בפני הבית ושלא בפני הבית"; "אבין ור' מיישא, חד [אח] מהם אמר כי כל היכא דתנן [מקום ששנינו] במשניות הללו שנוהג הדין האמור בהם בארץ ובחוץ לארץ – הרי זה שלא לצורך. כיון שמצוות אלה אינן חובות הארץ אלא חובות הגוף, שברור שנוהגות אף בחוצה לארץ. לבד [חזון] ממה ששנינו בענין ראשית הגז, שהיה צורך לשנות כן, כדי לאפוקי [להוציא, לשלול] מדעת ר' אלעאי, שאמר כי דין ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ בלבד. וחד [ואח] מהם אמר כי כל היכא דתנן [מקום ששנינו] במשניות הללו את הלשון "בפני הבית ושלא בפני הבית" – הרי זה שלא לצורך, שהרי חובות הגוף הן, וברור שהן נוהגות אף לאחר החורבן. לבד [חזון] מאיסור "אותו ואת בנו", שנצרכה לשון זו בעניינו, שכן סלקא דעתך **אמינא** [ינעלה על דעתך לומר] כי

דכיון דחדוש הוא באותו שהוא שלא לצורך, כדמפרש ואזיל "ולאו מי אוקימנא" כו', ניחא טפי לומר לבד מאותו דבר שהייתי סבור שהוא לצורך והוא שלא לצורך.

עיונים

שילוח הקז הראשונים העלו טעמים שונים בהסבר מצוה זו. שיש שכתבו שהריהו כאיסור שחיטת אותו ואת בנו ביום אחד, שכן אף לבעלי החיים ישנם תחושת צער, כצער הבן הנשחט לעיני מולידיו וכצער האם הרואה את אפרוחיה או ביציה נלקחים ממנה, ובאה מצוה זו למנוע מהם צער זה (רמב"ם מ"ו). ויש שכתבו שבאה המצוה כדי שלא לקבוע בתוכנו מידת אכזריות, ואין זה משום הרחמים על בעלי החיים. שהרי אילו כן היה הטעם, היתה התורה אוסרת על שחיטתם של בעלי החיים (רמב"ן). ועוד כתבו בטעמה של מצוה זו שהריהו באה ללמד את האדם כי שלא כהשגחת הבורא על בני אדם שהריהו השגחה פרטית, הרי שהשגחת הבורא על בעלי החיים היא השגחה כללית: שיתקיים המין. ולכן מותרת שחיטתם של בעלי החיים, ואולם אסורה השחיטה של אותו ואת בנו ביום אחד, או לקיחת האם עם הביצים והאפרוחים – שיש בדבר סיכון קיום המין (חינוך). ועוד כתבו בטעמה של מצוה זו שהיא מעוררת רחמי שמים על כל העולם (רבינו בחיי ע"פ הוזהר).

ובאשר לאדם שנקרה לפניו קן ובו אם היושבת על הביצים או על האפרוחים, ואין אותו אדם צריך את האפרוחים או את הביצים, האם אף הוא מחוייב בשילוח הקז – לא נתבררו הדברים בסוגיית הגמרא, ונחלקו המפרשים בדבר. יש שאמרו שבאופן זה הריהו פטור משילוח הקז (ש"ת כ"צ), ויש שכתבו כי ציווי התורה לשלח את האם נאמר בכל האופנים, וגם במו שאינו צריך את הביצים או את האפרוחים (חת"ס).

לבר מראשית הגז לאפוקי מדר' אלעאי שכן לדעת ר' אלעאי (כמובא לעיל קלא,א) אין נוהג דין ראשית הגז בחוצה לארץ. אכן שאלו ראשונים מדוע לא החזיר אלא ראשית הגז כדבר שהלשון "בארץ ובחוץ לארץ" נשנתה בו לצורך, והלא לדעת ר' אלעאי גם דין זרע לחיים וקובה אינו נוהג בחוצה לארץ (שם). ומעתה, אף זו שנתה התנא "בארץ ובחוץ לארץ" בורע לחיים וקובה נשנתה לצורך, למעט מדעת ר' אלעאי. ויש שהשיבו

שילוח הקז. אבל לא במוקדשין – נגמרא מפרש ימי דמי מוקדשין. ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן – דכתיב (דברים כג) "כי יקרא". שקננו בפרדס – שמרדו וילאו מן הבית ואין חזרות לביט, ונעשו מדבריות. ופרדס לאו מזומן הוא, שיכולים הם לזרוח. אלל אס צנית קננו – פטור. קננו בתוך הבית – שלא מרדו. וכן יוני הרדסיות – שדרכם ליגדל עס בני אדם – פטור. עוף טמא פטור – כדמפרש נגמרא: "לפור" – טהורה ולא טמאה. עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור – אף על גב דמינא לאפכות בר שילוח הוא. פטור – ד"קן לפור" צניקן – שמהא האס המקננת לפור טהורה. ועוף טהור הרוכז על ביצי עוף טמא נמי, אף על גב דקן לפור הוא – פטור, כדמפרש נגמרא: "ולא הנניס תקח לך" – ולא ללמיך. ונגמרא פריך: מכלל דעוף טהור הרוכז על ביצי מין אחר כמותו טהור – מינא קורא – עוף טמא הוא, ודרכו לרוכז על ביצי אחרים. זכר פטור משלח – כדליף טעמא נגמרא.

גמרא רבי אבין ורבי מיישא – מפרשי הן ממתנין

ד"כסוי הדם" ו"אותו ואת בנו" ו"גיד הנשה" ו"הזרע והלחיים" ו"ראשית הגז" ו"שלות הקן", דתנן צבוליה "צארץ וצחורה לארץ, צפני הבית ושלא צפני הבית, צחולין וצמוקדשין". מר פריש חדא ומר פריש חדא, ולא פליגי, ומרזייהו קא מפשי לארץ, וזריכין אנו לומר דבר צטס אומר. כל היכא דתנן בארץ ובחוץ לארץ – צהקן פרכין. שלא לצורך – הוא, ללא חוצת קרקע וינהו אלא חוצת הגוף, ונהגת בכל מושצת, כדליף צפרק קמא דקדושין (לו,ג). לבד מראשית הגז לאפוקי מדרכי אלעאי – דמקיש לה למרומה. והוא הדין נמי צמתנות נשנית לזוכר, דהא רבי אלעאי יליף צמתנות מראשית הגז. והא דנקט ראשית הגז – משום דעלמ אמר רבי אלעאי צהדיה, כדאמר לעיל, רבי אלעאי אומר: ראשית הגז אינה נוהגת אלא צארץ.

תוספות

שילוח הקז, לבד מראשית הגז – והוא הדין לבד צמתנות, וחדא מינייהו נקט.

כל היכא דתנן בחולין ובמוקדשין לצורך כו' – תימה: כיון דאין חילוק בין חולין ומוקדשים אלא בגיד הנשה ובאותו ואת בנו, אם כן הכי נמי הוה מצי למימר איפכא "שלא לצורך, לבד מאותו ואת בנו"! ויש לומר: דכיון דחדוש הוא באותו שהוא שלא לצורך, כדמפרש ואזיל "ולאו מי אוקימנא" כו', ניחא טפי לומר לבד מאותו דבר שהייתי סבור שהוא לצורך והוא שלא לצורך.

כי אכן היה מקום להוכיח אף את הזרע לחיים וקובה כמי ששנו לצורך. כדרך שאמרו לענין ראשית הגז, ואחזה סוגייתנו באחד מאלה (תוס').

ויש שאמרו כי מאחר ועיקר דברי ר' אלעאי, שבהם אמר את דבריו במפורש, הינם בדין ראשית הגז, ואילו זרע לחיים וקובה נלמדים מראשית הגז – לכך הוכחה דוקא ראשית הגז (רש"י). אכן יש מהראשונים הסבורים כי דעת ר' אלעאי לא נאמרה אלא בראשית הגז בלבד, ואילו לענין צמתנות כהונה הריהו סבור שאכן הן נוהגות בחוצה לארץ (רמב"ן, ויעוין עוד ב"עיונים" לעיל קלא,ב).

אורה ההלכה

בחולין אבל לא במוקדשין המקדיש עוף לבדק הבית ופרח מידו, והריהו מכיר, ומצאו רובץ על האפרוחים או על הביצים – לוקח הכל ומביאן לידי גובר, שאין שילוח האם נוהג במוקדשין. כמשנה. (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ג ה"ב).

ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן שילוח האם מהקן אינו נוהג אלא בעוף טהור שאינו מזומן, כגון יוני שובך ועלייה ועופות שקיננו בפרדס, אבל המזומן, כגון אווזים ותרנגולים ויונים שקיננו בבית – אינו חייב לשלח. כמשנה. (רמב"ם שם ה"ח. שו"ע י"ד רצב, ב).

עוף טמא פטור משלח שילוח הקז אינו נוהג אלא בעוף טהור. כמשנה. (רמב"ם שם. שו"ע שם סעיף א).

עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור וכו' פטור משלח. כמשנה. (רמב"ם שם ה"י. שו"ע שם סעיף ז).

קורא זכר היה זכר (ואפילו קורא זכר. ש"ך) רובץ על הקז – פטור משלח. כחכמים. (רמב"ם שם. שו"ע שם).

וכל היבא דתני בחולין ובמוקדשין — דהיינו, גיד הנשה ואותו ואת בנו. לצורך — דאיתו ואת בנו אי לאו דאשמועינן ליה, הוה אמנינא דאינו נוהג אלס במוקדשין, דהא נקדשים כתיב. הילכך אשמועינן דנוהג הוא בחולין, כדאמר תוס' "ושו"ר" הפסיק הענין. וכל שכן ללורך הוא, דאשמועינן מילוק, בר מגיד הנשה — דשלא ללורך תנייה דנוהג הוא, דפשיטא לן דמשום דלקדשה לא לפקע איסור גיד הנשה מיניה. ולא מי אוקימנא ליה — נפרק "גיד הנשה" (חולין פטג, ב). בולדות קדשים — דאחא לאשמועינן דחייב משום גיד ומוקדשין. דכיון דאיסור מוקדשין קדים, כדמפרש תוס' שז"ר הולך קודמת לגידין, אינטרין לאשמועינן דאחי איסור גיד וחיל עליהו. ומשני מאי טעמא דוחקת — לאוקמה דהכי — משום דהיא קשיא לן למאי הלכתא תנינא, והשתא איתו רבי אבין ורבי מישא להנין למימר: לא תדחק לאוקמה דהכי. דמעיקרא כי מקשת תוס' פשיטא — לאו קשיא היא, דהא איכא טעמא דמתני שלא ללורך. ואידי דתנינא כל חדא וחדא נחמד ללורך, תנא נמי דהא דאריך שלא ללורך. והוא הדין ל"מוקדשין" — אידי דתנייה בכולו ללורך, תנייה נמי דהא שלא ללורך. וכן "צפני הצי" — משום אותו ואת בנו תנייה בכולהו, וכן "חונה לדרך" — משום ראשית הגז. שהרג את הנפש — ואחר כך מרד, ונמלא נקן. פטור מלשלה — הואיל וצד קטלה הוא. והכי דרשתי ליה: דקא צדי לשלח למקום הללה והפקר, והאי לאו צד הכי הוא. והכי דרשתי קרא: "שלח תשלח" — את הראוי לשלחו, ואת שאין ראוי לשלחו — אל תשלחו.

תוספות

מאי טעמא אוקימנא לאו משום דקשיא לן כו' — דהא דאשמועינן דולדות קדשים במעו אמר או בהוייתן הן קדושים — הוה מצי לאשמועינן בעלמא בלא גיד הנשה. אלא אידי דתנא לצורך, תנא נמי שלא לצורך. ומכל מקום מוקמינן לה בולדות קדשים, כיון דמצינן לפרושי דאשמועינן חדוש קצת. **יצא** זה שאין אתה מצווה לשלחו אלא להביאו ליד גזר — פירש הקונטרס: דטעמא, משום דלא אמרה תורה שלח לתקלה. וקשה: חדא, דלישנא לא משמע הכי. ועוד: דמסיק ומוקי לה בלא נגמר דינו, ואם כן אין בו תקלה! ונראה: דפשיטא דקרא דרש, דמשמע דבמדי שייכול לשלחו משתעי. אבל הקדש — מצוה להביאו ליד גזר. ופירש בקונטרס: מ"יתקח לך" לא מצי לאתויי — דהא ביצי תורים לא מועלים ולא נהנים. ואף על גב דבדקדשי בדק הבית מועלים — מתניתין איירי בקדשי מזבח לכולי עלמא, ולא פליגי בסמוך אלא בקדשי בדק הבית. ולהכי לא מצי ממעט מ"יתקח לך". ומיהו לשון "להביאו ליד גזר" אין מיושב כל כך, דגזר לא שייך אלא בקדשי בדק הבית.

עיונים

כל היבא דתני בחולין ובמוקדשין לצורך לבר מגיד הנשה תהו המפרשים: הרי בששת הפרקים הללו, הביטוי "בחולין ובמוקדשין" לא נשנה אלא בשתיים מהן בלבד, כאשר פעם אחת הוא לצורך (באותו ואת בנו), ופעם שנית אינו לצורך (בגיד הנשה). ומעתה כשם שאמרו ר' אבין ור' מיישא "כל היבא דתני בחולין ובמוקדשין לצורך לבר מגיד הנשה", יכולים היו לומר באותה מידה "כל היבא דתני בחולין ובמוקדשין — שלא לצורך, לבר מאותו ואת בנו". והשיבו שכיון שהחידוש הוא בעניינו של גיד הנשה (שכן היה מקום להניח באיסור זה שיש חידוש באמירה של המשנה שהוא נוהג אף במקדשים), לכך באו ר' אבין ור' מיישא לומר שאין חידוש בדבר זה, והאמירה שנוהג דין גיד הנשה אף במקדשים הרידה שלא לצורך (תוס'). ויש שתירצו כי בעיקרו של דבר הנוסח העדיף הוא "כל היבא דתני... — שלא לצורך, לבר מ...". ולכן נאמר נוסח זה ביחס לביטוי "בחולין ובמוקדשין". אכן ביחס לביטויים "בארץ ובחוצה לארץ" ו"בפני הבית ושלא בפני הבית" כיון שבשני אלה רובם הם לצורך ורק במקרה אחד הביטוי הזה הוא שלא לצורך, לכך החליפו ר' אבין ור' מיישא מהנוסח המועדף ואמרו "כל היבא דתני... — לצורך, לבר מ...". (רא"ש).

בחולין אבל לא במוקדשים אמאי לא תהו ראשונים על עצם השאלה שיש בה להורות כי יש מקום לומר שתנהג מצות שילוח הקן אף במקדשים, ומעתה יצטרך זה שנקרא הקן על דרכו לשלח את האם שהיא עוף שהוקדש, אף שהוא שייך להקדש. והשיבו כי במצוות שילוח הקן נכללים שני מרכיבים: האיסור לקחת את הבנים בלא לשלח את האם, והמצוה לשלח את האם. והיתה כוונת השאלה לומר שתתקיים אף במקדשים מצות שילוח הקן לענין זה שיהיה איסור לקחת את הבנים בלא לשלח האם. ומאחר ואין הוא יכול לשלח את האם (בהיותה שייכת להקדש), לכך אין הוא יכול לקחת את הבנים לעצמו. ואולם לימדנו הכתוב שאין נוהגת מצות שילוח הקן במקדשים, ויכול הוא לקחת

הואיל ובענינא [ובענין, בפרשת] קדשים כתיב [נאמר] איסור זה [ויקרא פרק כב], מעתה יש לומר כי דווקא בזמן דאיכא [שיש] קדשים, כשכית המקדש קיים — ננהוג [ננהג] באיסור זה, ואולם בזמן דליכא [שאינן] קדשים, בעת שאין בית המקדש קיים — לא ננהוג [לא ננהג] איסור זה, לכך קא משמע לן [התנא משמע] לנן שנוהג איסור "אותו ואת בנו" אף בזמן שאין בית המקדש קיים. ותרוייהו אמרי [ושניהם אמרו] כי כל היבא דתני [מקום ששנינו] במשניות הללו "בחולין ובמוקדשים" (בדין "אותו ואת בנו" ובדין גיד הנשה) — הרי זה לצורך, שכן לא היינו יודעים כי נוהג דין זה אף במקדשים אלמלא השמיעתנו כן המשנה, לבר מגיד הנשה, שלא היה צורך להשמיענו שנוהג אף במקדשים, שהרי פשיטא [פשוט] שכן הוא! וכי משום דאיקדש פקע ליה [שהוקדש פקע לו] איסור גיד הנשה מנייה [ממנו]? ומקשים: והא אוקימנא [והאם לא העמדנו] (לעיל פטג, ב) את דברי אותה משנה שבענין גיד הנשה שהרייה עוסקת בולדות קדשים, ובאלה איסור מוקדשים קודם לאיסור גיד הנשה. והיה איפוא מקום לומר שאין נוהג בהם איסור גיד הנשה, שאין איסור חל על איסור, ונצרכה המשנה להשמיענו אף בגיד הנשה שהרייה נוהג במקדשים! ומשיבים: מאי טעמא אוקימנא [מה טעם העמדנו] את דברי המשנה בולדות קדשים? לאו [האם לא] משום דקשיא לן [שהיה קשה לנו] על דברי המשנה שלא ליתני [שלא ישנה] כלל דין זה שנוהג בחולין ובמוקדשים, שהרי זה שלא לצורך. לכך אמרו ר' אבין ור' מיישא כי קושיה זו שהיתה קשה לנו על דברי אותה משנה מעיקרא [מתחילה] כשסברנו שמדובר בה בכמה שהוקדשה נמי לא תקשי [גם כן לא יקשה] לך, שכן אידי דתנא [מתוך ששנה] התנא את הלשון "בחולין ובמוקדשין" לצורך [לענין "אותו ואת בנו"] תנא נמי [שנה גם כן] לשון זו שלא לצורך [לענין גיד הנשה].

ג שנינו במשנתנו כי מצות שילוח הקן נוהגת דווקא בחולין אבל לא במקדשים, ושואלים: אמאי [מדוע] לא נוהגת המצוה אף במקדשים? ומשיבים: שכן אמר קרא [הכתוב]: "שלח תשלח את האם" (דברים כב, ז) — אין המדובר אלא במי (בעוף) שאתה מצווה לשלחו, יצא (התמעט) זה העוף המוקדש שאי (שאינן) אתה מצווה לשלחו אלא להביאו ליד גזר. אמר רבינא: הלכך [משום כך], לפי נימוק זה, עוף טהור שהיה בבית ויש לו בעלים, שהרג את הנפש, והריהו עתה חייב מיתה — פטור משלוח, מאי טעמא [מה טעם הדבר]? שכן אמר קרא [הכתוב]: "שלח תשלח את האם" — דווקא במי שאתה מצווה לשלחו, יצא זה העוף שהרג שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לבית דין. ושואלים: היכי דמי [כיצד בדיוק היה דבר זה] לגבי העוף שהרג והיה רובץ על הביצים? אי דגמר דיניה [אם שכבר נגמר דינו למיתה] —

את הבנים, ואת האם הוא נותן לגזר ההקדש (רמב"ן, רשב"א, ריטב"א, ר"ן). אכן יש מהאחרונים שאמרו שאלמלא הדרשה הנלמדת מהכתוב "שלח תשלח" היה מקום לומר שישלח את האם ולא יביא אותה לגזר ההקדש, אף שהיא של הקדש (שכן נוהגות המצוות אף בדבר של הקדש). ויקח את הבנים לעצמו (חזו"א). **יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו ליד גזר** כך היא הדרשה לענין עוף של הקדש, וברומה לכך נרש בהמשך לענין עוף שהרג את הנפש "יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לבית דין". ובתוס' הביאו את פירוש רש"י (ואין הפירוש הזה ברש"י שלפנינו) שכתב בהסבר הדברים שאין לשלח את העוף שהוקדש או את העוף שהרג את הנפש: שלא אמרה תורה לשלח את האם באופן שיש בו לגרום תקלה לאנשים. ובמשלח את העוף שהוקדש גורם בכך תקלה לאנשים, שיבואו אנשים לצוד את העוף הזה ויאכלוהו, בלא שידעו שהרי זה עוף של הקדש. וכיוצא בדבר בעוף שהרג את הנפש, שאם ישלחוהו, עלולים לצוד אותו אנשים ולאכולו בלי לדעת שעוף זה איסור בהנאה. והקשו על פירוש זה שאין לשון הדברים מורה כן, שאם כך הוא פירושם — צריך היו הדברים להיאמר כן במפורש (יש"ב). ועוד הקשו שהרי לענין עוף שהרג את הנפש העמידו בסוגייתנו שמדובר באופן שעדיין לא נגמר דינו של העוף למיתה, ומעתה אין כל תקלה לאוכלו. שהרי אין העוף נאסר בהנאה אלא משנגמר דינו. ולכך פירשו כי לא באו דרשות אלה של הכתוב "שלח תשלח" אלא ללמדנו שכן הוא פשוטו של מקרא: שדיברה התורה רק בדבר שייכול לשלחו, שלא כעוף של הקדש שמצוה להביאו ליד הגזר (תוס').

אורה ההלכה

עוף טהור שהרג את הנפש — פטור מלשלו, מפני שמצוה להביאו לבית דין לזון אותו. כרבינא. (רמב"ם שם הכ"א).

מסורת הש"ס
ה. חולין פטג, ב.
ו. חולין קמא, א.

גרסות

ננהוג בכתי"מ: לינהוג.
דתני בחולין ובמוקדשין בכתי"מ: דתני בחולין אבל לא במוקדשין.
דאיקדש פקע ליה איסור גיד בכתי"מ: דאקדשה פקע ליה איסורא זגיד.
לא ליתני מעיקרא נמי בכתי"מ: לא ליתנייה מעיקרא.
אמאי לא דאמר קרא שלח תשלח את האם במי שאתה בכתי"מ: מוקדשין מ"ט לא א"ק שלח תשלח מי שאתה.
עוף טהור שהרג את הנפש פטור משלוח בכתי"מ: עוף שהרג את הנפש פטור מלשלו.
דאמר קרא שלח תשלח את האם במי בכתי"מ: א"ק שלח תשלח מי.

